

תלמוד ישראלי
הדף היומי לילדים

סדר נזיקין | מסכת סנהדרין ד'-י"ג
פרשת דברים | כ"ט בתמוז- ו' באב (23-29 ליוני)

דִּף ז': מְשִׁפֵּט צִדֵּק

מִסְכַּת סִנְהֶדְרִין עוֹסֶקֶת בְּהִלְכוֹת הַקְּשׁוּרוֹת לְבֵית דִּין. בְּדָף זֶה הֵתְלָמוֹד מֵבִיא פְּסוּקִים הַמְלַמְּדִים עַל הַזְהִירוֹת הַיְתָרָה שֶׁעַל הַדִּינִים לְנֶהוֹג בַּעֲת הַדִּין, כְּדִי שֶׁלֹּא תֵצֵא טַעוֹת מִתַּחַת יָדָם, חֲלִילָה.

עוד לומדים **שהממנה דין שאינו הגון נענש בחומרה**. כַּאֲשֶׁר דִּינִים דְּנִיִּים דִּין אֶמֶת, בְּזָכוֹת כִּף שׁוֹרָה הַשְׂכִּינָה בִּישְׂרָאֵל, וְאִם אֵינָם דְּנִיִּים דִּין אֶמֶת, חֲלִילָה, הֵם גּוֹרְמִים לְהִסְתַּלְקוֹת הַשְׂכִּינָה מִיִּשְׂרָאֵל.

חֲכָמֵי הַתְּלֻמוֹד מְהִירִים אֶת הַדִּין שֶׁרָק אִם הַדִּין בְּרוּר לוֹ הֵיטֵב - יִפְסֹק, אֲבָל אִם הַדְּבָר אֵינוֹ בְּרוּר לוֹ, שְׁלֹא יִפְסֹק אֶת הַדִּין.

התורה מזהירה את הדינים **שלא ישמעו טענות אחד הצדדים בנפרד לפני הדין**, מפני שפך עלול להימכר בלב הדין כי הצדק עם הצד שאת טענותיו הוא שמע, והוא לא יתבונן היטב בטענות הצד השני.

דִּרְ ח' זימן

מסַכַּת סַנְהֶדְרִין עוֹסֶקֶת בְּדִינִים שׁוֹנִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם צוּרָה כְּשֶׁלוֹשָׁה דְּיָנִים.
בְּקֶשֶׁר לְכַן עוֹסֵק הַתְּלָמוּד בְּדֶרֶךְ זֶה בְּכִרְכַּת הַזֵּימָן, מִפְּנֵי שֶׁגַּם לְזֵימָן
זְקוּקִים לְכָל הַפְּחוֹת לְשׁלוֹשָׁה אֲנָשִׁים.

בַּמִּסְכָּת בְּרוּכֹת לומדים כי כַּעַת נִשְׁלֹנְשָׁה אֲנָשִׁים אוּ יוֹתֵר אָכְלוּ יִחְדָּיו, וְהֵם עוֹמְדִים לְכַרְךָ בְּרֶפֶת הַמַּזֹּן, עַל אֶחָד מֵהֶם (ל"מ") אֶת חֲבָרָיו לְכַרְךָ יַחַד לְהַקְבֵּה, וְכָךְ הוּא אוֹמֵר לְחֲבָרָיו: **"נִבְרָךְ שְׂאֲכִלְנוּ מִשְׁלוּ"**, וְהֵם עוֹנִים **"בְּרוּךְ שְׂאֲכִלְנוּ מִשְׁלוּ וּבִטְבוּ חַיֵּינוּ"**. כִּי תִיקְנוּ חֲז"ל לְפִי שֶׁכִּרְכָּה שֶׁנֶּאֱמָרְתָּ בְּרַבִּים מַעֲלֵתָ חֲשׂוּכָה יוֹתֵר - שְׂרַפִּים מְשֻׁבָּחִים אֶת הַקֶּבֶ"ה. אֲנִי נוֹהֲגִים שֶׁהַמַּזֵּן מְקַדֵּם וְאוֹמֵר **"רַבּוּתִי נִבְרָךְ"**, וְהַסּוֹעֲדִים עוֹנִים לוֹ **"יְהִי שֵׁם ה' מְבָרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם"**. וְרַק אַחֵר כִּי הוּא אוֹמֵר **"נִבְרָךְ שְׂאֲכִלְנוּ מִשְׁלוּ"**.

מזן התלמוד

סדר נזיקין,
מסכת סנהדרין, דף י"א

”ועל יהודה בן בבא בקשו לומר כן,
אלא שנטרפה שעה, שאין מספידין על
הרוגי מלכות”

הַסְפִּידָא - הַסְפֵּד
גְּבֵרָא קְטִילָא - אָדָם הָרוּג
אוּ אָדָם הַעוֹמֵד לַהִיהָרֵג
גֵּרִים - מְלָמֵד

הסבר: כאשר נהרג רבי יהודה בן בבא רצו להספיד אותו כפי שהספידו צדיקים אחרים, אבל לא יכלו לעשות זאת משום שהוא נהרג בידי מלכות רומא, ומפני יראת המלכות מיהרו לקברו ולא היה זמן להספידו.

מתולדותיו |

מאיר נקר

תרפ"ו-תש"ז, 1926-1947)

מאיר נקר הי"ד היה אחד מעולי הגרדום שהוצאו להורג בידי השלטון הבריטי. **מאיר** נולד וגדל במשפחה חרדית בשכונת בית ישראל בירושלים, הצטרף לתנועת בית"ר, ובגיל 16 התגייס לצבא הבריטי ושירת באירופה. לאחר שחרורו מהצבא התגייס לאצ"ל, שם בתחילה עסק בגיוסים ותעמולה, ולאחר מכן הצטרף לפעילות קרבית. נקר השתתף במבצע הפריצה לכלא עכו, ובמהלך המבצע נפל כשבי יחד עם ארבעה חברי אצ"ל נוספים. במהלך משפטם סירבו העצורים להכיר בסמכותו של בית המשפט הבריטי והשוו את הבריטים לנאצים. **מאיר נידון למוות**

מאיר נקר במדי הצבא
הבריטי (Wikipedia)

**והוצא להורג בתלייה
יחד עם אבשלום
חביב ויעקב וייס.**
הם צעדו אל מותם
בשירת התקווה.
שלושתם היו עולי
הגירוש האחרונים
בארץ ישראל.

דף ט': העד השלישי

בספר דברים, פרק י"ז, כתוב: **"על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת"**. מדוע נזקקה התורה לכתוב "על פי שנים עדים או שלושה עדים"? לשם מה התוספת הזו? הרי הכל מבינים שאם שני עדים מספיקים, ודאי ששלושה עדים מספיקים. רבי עקיבא עונה שתוספת זו נכתבה בתורה, **כדי ללמד שדינו של העד השלישי זהה לדינם של שני העדים הראשונים**. למשל: אם התברר שהם היו עדי נשקר (עדים זוממים) ויש להענישם - כל העדים נענשים, אף על פי שהשלישי היה יכול לסעון: מדוע מענישנו? הרי אני העד השלישי ולא היו צריכים אותי. **זאת מחדשת התורה, שאף על פי כן הוא נענש**. עוד אמר רבי עקיבא: אם מי שמצטרף לעדים הרשעים נענש עמם יחד, קל וחומר שנלמד מכאן, **כי מי שמצטרף לעושי מצוה זוכה לשכר**.

דף י': קידוש החודש

היום יש לנו לוח שנה, שקבע הלל, ובו מסודרים ראשי החודשים והחגים, בדיוק באיזה יום יחולו. בעבר, כשהיה סנהדרין, חכמיה היו קובעים את ראש חודש בכל חודש. כיצד? בתחילת החודש הירח קטן מאוד, ומדי יום הוא גדל והולך, עד שבאמצע החודש הוא נראה כמו כדור. אחר כך הוא שוב קטן והולך, עד שהוא נעלם לחלוטין. **כשהירח מופיע פעם נוספת, ורואים אותו שוב, זה סימן שהתחיל חודש חדש. עדים היו באים לסנהדרין, ומעידים שראו את הירח, ובית דין היה מקריז שהיום ראש חודש** הסנהדרין מונה שכעים ואחד דינים, אבל לא כולם צריכים להשתתף בקידוש החודש, אלא די בשלושה מהם.

דף י"א: לא לביש

אחת לכמה שנים בית דין מעבר את השנה בכך שמוסיפים חודש שלם לשנה. אחת מהלכות עיבור השנה קובעת, שכית דין המתכנס לעבר את השנה צריך הזמנה. כלומר: הנשיא, ראש בית הדין, אומר לדינים: התאספו מחר ונדון אם צריך לעבר את השנה. אבל דין שלא זמן אינו יכול להשתתף. פעם אחת זימן רבן גמליאל הנשיא שכעה דינים לעיבור השנה, ולמרה הפלא, למחרת הופיעו שמונה דינים.

★ | מן ההיסטוריה

תליית הסרג'נטים הבריטים

כאשר נעצרו אנשי האצ"ל בידי הבריטים במהלך הפריצה לכלא עכו, החליט האצ"ל לחטוף חיילים בריטים כבני ערובה, ולאיים לתלות אותם אם יוצאו אנשיו להורג. **אנשי האצ"ל חטפו שני סרג'נטים בצבא הבריטי והחזיקו אותם בבונקר תת קרקעי בנתניה**. הבריטים הטילו עוצר וערכו סריקות באזור, אך לא הצליחו לאתר אותם. **לאחר הוצאתם להורג של נקר, וייס וחביב, הוציאו אנשי האצ"ל להורג בתגובה את הסרג'נטים ותלו את גופותיהם בחורשת אקליפטוס ליד נתניה**. הנהגת היישוב גינתה את המעשה, והבריטים פתחו במהומות אנטישמיות בארץ ובבריטניה, הרגו ופגעו ביהודים. המעשה פגע מאוד ביוקרה הבריטית, וייתכן שהיה אחד הגורמים שזירזו את החלטתם לעזוב את הארץ.

בית המוסדות בנתניה- מקום החטיפה (Wikipedia, Avi1111)

תלמוד ישראלי

הדף היומי לילדים

♥ | על המפה

שכונת בית ישראל

"בית ישראל" היא שכונה חרדית בצפון ירושלים שהוקמה בשנת תרמ"ו (1886) ביוזמתו של הרב אליהו גודל, מתוך כוונה להקל את מצוקת הדיוור על עניי מאה שערים. **באותן שנים נבנו באזור ארבע שכונות קטנות: שערי משה, עיר שלום, נחלת צבי ושערי פינה.** בתחילה נקראה השכונה "מאה שערים החדשה", בשל קרבתה למאה שערים. עד למלחמת ששת הימים הייתה שכונת "בית ישראל" שכונת ספר הסמוכה לגבול, ובקצה השכונה עמד אזור תעשייה. לאחר המלחמה עזבו רוב המפעלים את השכונה אך עדיין נותרו בה נגריות ומסגרות רבות. בשכונה נמצאת ישיבת מיר, הנחשבת לאחת הישיבות הגדולות בעולם, כמו כן, יש בה מוסדות תורה רבים.

שכונת בית ישראל בירושלים (Wikipedia, בן ציון לוי)

אמר רבן גמליאל: מי שהופיע בלא הזמנה - יצא. עמד אחד החכמים שכוונה "שמואל הקטן" ויצא. התלמוד מספר **שבאמת שמואל הקטן היה בין המוזמנים, אבל הוא חשש שהחכם שלא הזמין יתביש כשיצטרף לצאת, ויתברר שהופיע בלא הזמנה, לפיכך העדיף לצאת בעצמו.** מעשה דוקא ארע עם רבי תיא, מגדולי תלמידיו של רבי - רבי יהודה הנשיא. רבי היה רגיש מאוד לריח של שום, ותלמידיו נזהרו בדרך כלל לא לאכול שום לפני השיעור. פעם אחת הרגיש רבי בשיעור ריח של שום, והוא ביקש: "מי שאכל שום יצא נא מן השיעור". קם רבי תיא ויצא. אחר כך פגש בנו של רבי את רבי תיא והתלונן בפניו: מדוע אכלת שום וציערת את אבא? ענה לו רבי תיא: האמת היא, שבכלל לא אכלתי שום, ויצאתי כדי שלא יתביש מי שאכל.

דף י"ב: עיבור השנה

עם ישראל מונה את החודשים לפי מהלך הלכנה. ככל פעם שהלכנה מתחדשת, מתחיל חודש חדש. **הלכנה מסימת 12 סיבובים אחרי 355 יום (מעט יותר מ-354 יום). לעומת זאת, כדור הארץ מסיים סיבוב סביב השמש כל 365 ימים. מאחר שעונות השנה נקבעות לפי סיבוב כדור הארץ סביב השמש, נמצא שחודשי הלכנה מפגרים אחרי השמש באחד עשר יום בכל שנה.**

לפיכך, פעם בכמה שנים צריך להוסיף חודש לשנה, והרי לנו שנה בת שלושה עשר חודשים. שנה זו מכונה שנה מעוברת. אם לא יעשו כן, אחרי כמה שנים יצא שחודש ניסן יחול בחורף ולא באביב. בימינו נקבע כבר בלוח השנה אילו שנים מעוברות, אבל בעת שהיו חכמי סנהדרין, הם היו מחליטים איזו שנה לעבר, וכך גם ינהגו לעתיד לבוא כשתשוב הסנהדרין. אחת מהלכות עיבור השנה קובעת **שאין מעברים אלא את חודש אדר**, לכן בשנה מעוברת יש אדר א' ואדר ב' אבל לעולם לא יהיה נשכט א' ונשכט ב', או כל חודש אחר.

דף י"ג: "פר העלם דבר של ציבור"

ישנן עבירות חמורות שהעובר עליהן בשוגג מתחייב להביא קרבן חטאת כדי שיתכפר לו החטא. בתחילת מסכת כרתות מונה המשנה שלושים ונש עבירות חמורות. בדרך זה התלמוד עוסק במקרה שבו **זקני הסנהדרין טעו והורו הטר בהלכה מסיימת, וכל העם נהג כהוראת הסנהדרין, ולבסוף התברר שזקני הסנהדרין טעו, וכולם עברו איסור חמור המחייב קרבן חטאת.** במקרה כזה אין כל אחד מביא קרבן, אלא **מביאים קרבן חטאת אחד עבור כל הציבור.** קרבן זה מכונה **"פר העלם דבר של ציבור"**. "העלם דבר" - קרבן על חטא שנעברו מפני שהאיסור נעלם מעיניהם. אדם יחיד, שמביא קרבן חטאת, סומק את ידיו על ראש הקרבן לפני שחיתטו, ומתודה על חטאו. **מי סומק ידיו על ראש "פר העלם דבר של ציבור"? שלושה זקני הסנהדרין.** מקרה זה נמנה במסכת סנהדרין בין המקרים שזקוקים להם שלושה דינים.

שאלת השבוע

התשובה לשאלה נמצאת בעלון זה

א. מה היה משותף לשמואל הקטן ולרבי חייא?

ב. איזו מצווה ניתן לקיים רק אם יש לפחות שלושה אנשים, ואיזה דין ניתן לקיים רק עם שלושה דיינים?

את התשובה יש לשלוח במייל לכתובת:
talmudisraeli@medison.co.il

בין הפותרים נכונה תיערך הגרלה שבועית* והזוכה בה יזכה בטאבלט איכותי או בסט ספרים של התלמוד הישראלי (לפי בחירתכם).
הודעות ישלחו לזוכים במייל ושמותיהם יפורסמו בדף הפייסבוק של התלמוד הישראלי.

*בפיקוח רואה חשבון

דמויות השנה בחמ"ד

מסירות נפש למען חילוץ גופות

במהלך הפגזה במלחמת ההתשה קרס אחד המעוזים בתעלת סואץ, ושני חיילים נקברו מתחת למפולת. אנשי המעוז לא הצליחו לחלץ את הגופות, וחיילים אחרים לא העזו להגיע לשם בגלל הסכנה. הרב שלמה גורן הציע להיכנס לשם בעצמו כדי להביא את ההרוגים לקבורה. בתחילה לא הסכימו לבקשתו, אך לבסוף התקבל האישור. הרב ועוזרו נכנסו למעוז ועבדו במשך שבע שעות רצופות, חופרים בידיהם ובמעדר, עד שמצאו את הגופות. כל אותו הזמן לא היו הפגזות על המעוז. ברגע שסיים הרב להוציא את ההרוגים ולהעמיס אותם על הרכב שלו, התחילה הפגזה. בזכות מסירות הנפש של הרב ניתן היה לזהות את ההרוגים ולהביאם לקבורה.

דבר תורה לשולחן שבת

כאשר בני ישראל עוברים ליד ארצות עמון ומואב, מזהיר אותם ה' לא להתגרות בהם מלחמה ולא לפגוע בהם, משום שהארצות שלהם ניתנו להם בירושה: **"וַיֹּדְבַר ה' אֵלַי לֵאמֹר. אֶתָּה עֹבֵר הַיּוֹם אֶת גְּבוּל מוֹאָב אֶת עַר. וְקִרְבַּת מוֹל בְּנֵי עַמּוֹן אֶל תִּצְרֶם וְאֶל תִּתְּנֶר בָּם כִּי לֹא אֶתֵּן מֶאֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן לְךָ יִרְשָׁה כִּי לְבְנֵי לוֹט נִתְּתִיהָ יִרְשָׁה."**

על הציווי הזה של ה' למשה שאלו חז"ל: **"בזכות מה זכו עמון ומואב לארצות הללו? עונה על כך רש"י ואומר שזה היה השכר שקיבל לוט על שנלווה אל אברהם למצרים, ושחק כשאברהם אמר על שרה שהיא אחותו, ולא גילה למצרים שהיא אשתו של אברהם. בזכות זה זכה לוט בארצות אלה כירושה לבניו, ונאסר על בני ישראל לקחת אותן מהם. מכאן למדו חז"ל מה גדול כוחו של מעשה טוב, שאפילו מעשה קטן שכזה של לוט, הביא לשכר לדורות רבים."**

מה הקשר?

עליכם למתוח קו בין האנשים לבין המעשים שעשו:

1. הלל א. יצא מהשיעור של רבי כדי לא לבייש תלמיד
2. רבי חייא ב. קבע לוח שנה מסודר
3. רבן גמליאל ג. יזם את הקמת שכונת בית ישראל
4. מאיר נקר ד. הזמין שבעה דיינים לעיבור השנה
5. הרב אליהו גודל ה. הוצא להורג בידי הבריטי

תעודת זהות - תלמוד ישראלי

"תלמוד ישראלי" הינו פרויקט חינוכי וקהילתי, הבא להנגיש את התלמוד לעולמם של ילדים, נוער ומבוגרים.

הפרויקט כולל: שבעה כרכים על פי סדר הדף היומי, עלונים שבועיים המופצים בכ-20 אלף עותקים, עלונים ייחודיים לחגים המופצים בכ-200 אלף עותקים, דף פייסבוק f פעיל ובו יותר מ-20,000 חברים ו-60 סרטונים הממחיזים סוגיות יסוד תלמודיות בערוץ youtube. כל אלו הם בסיס למגוון רחב ועשיר של לימוד ופעילויות חינוכיות, חברתיות וקהילתיות בבית, בבית הספר ובקהילה ברחבי ישראל ובעולם, גם בשפה האנגלית והגרמנית.

תלמוד ישראלי. מחברים דורות - מפגישים עולמות

